

Jämlikhetskommissionen

Fi 2018:07

Ordf. Per Molander

070-303 3883

per.molander@regeringskansliet.se

Ökad jämlikhet för ett starkare samhälle – Jämlikhetskommissionen överlämnar sitt betänkande

Det går att samtidigt öka jämlikheten och stärka samhället både ekonomiskt och i andra avseenden. Det kommer dock att kräva investeringar i utbildning och bostäder och förändrade regler i trygghetssystemen. Det är några av huvudslutsatserna i Jämlikhetskommissionens betänkande, som i dag överlämnats till finansminister Magdalena Andersson.

Jämlikhetskommissionen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder som kan utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, utbildning och arbetsvillkor. I uppdraget har också ingått att föreslå åtgärder som stärker enskildas ställning gentemot starka ekonomiska intressen.

- En hög lägstanivå på utbildningen stärker individ och samhälle på flera sätt, säger kommissionens ordförande Per Molander. Det ger en jämnare inkomstfördelning, högre tillväxt i ekonomin och en starkare tillit i samhället.

Brett mandat

Kommissionen lämnar förslag på en rad politikområden. Utbildning, bostäder och integration är några av de viktigaste. Utbildning är central för att skapa jämlika villkor, från förskola till vuxenutbildning. Tidiga insatser är viktiga – i vissa avseenden skapas ojämlikheter redan på fosterstadiet, konstaterar man.

Bostäder och närmiljö är viktiga för att skapa jämlika uppväxtvillkor. I dag råder brist på billiga hyreslägenheter i flertalet av landets kommuner, framför allt i storstadsområden. Det påverkar både arbetsmarknad och möjligheterna

till högre utbildning negativt. Kommissionen föreslår ett starkare statligt ansvar för bostadsförsörjningen genom statliga topplån och hyresgarantier. Allmännyttan bör ges ett tydligare mandat. Hyresgästernas inflytande över renoveringsbeslut behöver stärkas.

Integrationen är viktig

Var femte invånare i Sverige har utländsk bakgrund. Migranter är i genomsnitt yngre än inrikes födda, vilket gynnar samhällsekonomin. För att denna fördel ska kunna utnyttjas krävs dock att integrationen i skola och arbetsliv fungerar.

- Språkkunskaper är viktiga och grundläggs redan i förskoleåldern, säger Per Molander. Variationen inom gruppen med utländsk bakgrund gör att både utbildning och stödåtgärder på arbetsmarknaden måste anpassas individuellt. Vi har ett fönster på kanske 10–15 år för att ta vara på den demografiska fördel som immigrationen innebär.

Stärkta sociala försäkringar

Internationaliseringen av ekonomin leder till snabb omvandling, nedläggningar av företag och i vissa fall till arbetslöshet. Tidigare har ett starkt socialförsäkringssystem säkerställt tryggheten för dem som har påverkats negativt av omvandlingen. Sedan 1990-talet har de offentliga systemen försvagats, och med mer osäkra anställningsformer står många helt utan försäkring. Det har sänkt tilltron till det politiska systemet. Kommissionen föreslår som riktpunkt att 80 procent av de försäkrade ska få 80 procent av den ordinarie lönen. Arbetslöshetsförsäkringen föreslås bli obligatorisk och baserad på tidigare inkomst.

Jämställdhet

De nordiska länderna hör till världens mest jämställda, men skillnader i livsvillkoren mellan kvinnor och män består. Kvinnor gör en större del av hushållsarbetet, vilket ofta leder till deltidsarbete, sämre löneutveckling och lägre pension. Män har högre kapitalinkomster. Kommissionen föreslår att en större del av föräldrapenningen blir individuell, både på grundnivå och i den inkomstberoende delen, och gynnsammare villkor under graviditeten. Rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid förordas också. Arbetet för ökad jämställdhet är särskilt viktigt bland kvinnor med utländsk bakgrund.

Enskildas rätt kontra ekonomiska intressen

Ett starkare statligt ansvar för infrastrukturen skulle stärka konsumenternas ställning på vissa marknader, till exempel elförsörjning och bredband, vilket också skulle gynna den regionala balansen. Ett annat konsumentproblem i många hushåll är överskuldsättning. Som komplement till skuldsanering föreslås absolut preskription av fordringar efter finländsk förebild.

I det politiska systemet får, i Sverige liksom i USA, starka ekonomiska intressen allt större genomslag. Som motmedel föreslår kommissionen skärpta regler för lobbying och partifinansiering, liksom att man tillsätter en ny maktutredning.

Betänkandets titel: *En gemensam angelägenhet* (2 vol.). SOU 2020:46.